

Studiedag 'Hervorming van het Sociaal Strafwetboek',
01/10/2024

Frank Debusscher, raadgever Minister van Werk

De eyecatchers van de Wet van 15 mei 2024 voor de sociale
fraudebestrijders

SLIDE 1

Ik was inderdaad nauw betrokken bij de herziening van het
Sociaal Strafwetboek.

Samen met de beleidscellen Justitie, Sociale Zaken en
Zelfstandigen, in totaal dus 4 beleidscellen, netjes verdeeld
over 2 Franstalige en 2 Nederlandstalige Ministers, terwijl de
raadgevers toevallig wel 4 Nederlandstaligen waren.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om Murielle Fabrot van de
FOD WASO en Marie Debauche van de FOD Justitie, onze twee
Franstalige experts die ons voortdurend hebben bijgestaan, te
danken voor hun volgehouden inspanningen, tot bij de
besprekingen in de Kamercommissie van het wetsontwerp.

De eyecatchers van de Wet van 15 mei 2024 ... Les éléments
marquants ...

De diverse sprekers van vandaag zullen trachten die allemaal te
duiden.

Naar SLIDE 2

Dinsdag 19 december 2023.

De wijkpolitie Gent-centrum organiseert een flex-actie. Bij zo'n flex-controle worden handels- en horecazaken gecontroleerd op het vlak van vergunningen, tewerkstelling, sociale wetgeving, enz.

Die avond werd op 49 adressen een controle uitgevoerd. De selectie was gebeurd op basis van informatie die werd uitgewisseld onder en met de diverse externe partners of op basis van eerder vastgestelde problemen of inbreuken.

Onder die externe partners: het FAVV, de Economische Inspectie, Douane en Accijnzen, collega's van de FOD Volksgezondheid en pak sociaal inspecteurs van de RSZ, RSVZ, RVA en TSW.

Tijdens deze flex-actie werden volgende inbreuken vastgesteld:

- zwartwerk
- inbreuken op deeltijdse arbeid
- niet-inschrijving werknemer ('inbreuk Dimona')
- illegaal verblijf
- wapenbezit
- gebrek aan hygiëne
- ontbreken prijsaanduiding
- vervallen producten
- niet-betaling accijnzen buitenlandse producten

- geen vergunning voor verkoop alcohol en / of tabak
- inbreuken rookwetgeving (binnen roken)
- verkeersinbreuken.

Een fraai staaltje aan inbreuken, gelukkig niet alle inbreuken op alle locaties!

Maar vooral een goed voorbeeld van het ketenpartnerschap tussen politie en bijzondere inspectiediensten.

En u hoorde het goed, ik zei bijzondere inspectiediensten, omdat niet alle externe partners die ik opsomde tot de sociale inspectiediensten behoren.

Overigens, het moet gezegd, niet alle sociale inspectiediensten namen die dag deel aan de flex-actie.

U zal over alle waardevolle ketenpartners in de sociale fraudebestrijding horen praten vandaag, en dit door dé ketenpartner aan wie alle sociale inspectiediensten hun vastgestelde ernstige inbreuken rapporteren: het arbeidsauditoraat.

Ernstige inbreuken ... want inderdaad, sociaal inspecteurs hebben een appreciatierecht: zij kunnen onder andere ook waarschuwingen geven of een termijn opleggen om de inbreuk te regulariseren.

Dat gegeven zal ook geduid worden, deels omdat het minder

gekend is onder politiediensten en mogelijks ook bij dat deel van de magistratuur dat minder vertrouwd is met de werkwijze van de sociale inspectiediensten.

Laat ik alvast de sociaal inspecteurs ervan verzekeren dat de hervorming hier géén impact op gehad heeft.

En toch ... een verduidelijking rond deze beoordelingsbevoegdheid van de sociaal inspecteurs met hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie werd opgenomen. Maar laten we heel eerlijk en duidelijk zijn: op vandaag zijn er geen sociaal inspecteurs die OGP-hoedanigheid hebben.

Terug naar de flex-actie.

Bij de debriefing hebben de verschillende partners hun tevredenheid over de samenwerking, het verloop van de acties en de geboekte resultaten geuit.

De ondersteuning, de bijstand van de politie werd zeer gesmaakt omwille van het gegeven dat hierdoor enkele controles merkkelijk rustiger zijn kunnen verlopen.

Gelukkig voorzag het Sociaal Strafwetboek, op dat tijdstip, in december 2023, al in de mogelijkheid tot bijstand door de politie.

En wat nu, na de hervorming van het Sociaal Strafwetboek?

Wat werd daaraan gewijzigd, toegevoegd, bijgestuurd?

Jullie krijgen hierop vandaag een antwoord.

Wat zelden in de media komt, zijn controles die in bewoonde ruimten plaatsvinden ... de machtiging tot visitatie.

De nieuwigheden daarover voor de federale sociale inspectiediensten komen wel op deze dag aan bod.

Waarom ik hier nu over de federale sociale inspectiediensten spreek, zou elke regionale sociale inspecteur onmiddellijk kunnen verduidelijken: hun spelregels rond de machtiging tot visitatie staan in decretale wetgeving.

Ik onderlijn alvast dit ene verschil: de regionale sociale inspectiediensten moeten de politierechter hiervoor aanspreken, de federale sociale inspectiediensten moeten bij de onderzoeksrechter aankloppen.

De hervorming van het Sociaal Strafwetboek raakt niet aan de decretale regels.

En nog, het Sociaal Strafwetboek hinkt misschien hier en daar wat achterop qua associaties met de technologische evolutie, maar bij de hervorming werd alvast artikel 39 van het Sociaal Strafwetboek, wat men noemt, "technologieneutraal" gemaakt. Of anders uitgedrukt, sociaal inspecteurs mogen probleemloos hun smartphone gebruiken om vaststellingen te doen door middel van beeldmateriaal.

SLIDE 3

Geen misdrijf zonder wet, geen straf zonder wet.

Principes in de artikelen 12 en 14 van onze Grondwet verankerd.

Principes die bij een hervorming waarbij nieuwe misdrijven worden vastgelegd of waarbij nieuwe straffen worden vastgeklikt aan bestaande misdrijven, een duidelijke uitwerking krijgen.

Bij deze hervorming van het Sociaal Strafwetboek is een kleine aandachtverschuiving op te merken in de aandacht voor wat men alle constitutieve elementen, de bestanddelen van het misdrijf noemt.

Waar opzet als moreel element van het sociaal misdrijf, op enkele uitzonderingen na, niet voorzien was, is na de hervorming de notie "wetens en willens" merkkelijk belangrijker

geworden, en dit zeker via het introduceren van de notie “verzwarende factor” in het Sociaal Strafwetboek.

Wie als onderzoeker, of dat nu een sociaal inspecteur of een politiemedewerker is, van bij de aanvang rekening houdt met het moeten aanleveren van bewijskrachtige elementen, zal dus extra aandacht schenken aan het moreel element naast het materieel bestanddeel van de inbreuk.

De verwachtingen daarover vanuit dé ketenpartner, het openbaar ministerie, dat over de opportuniteit om te vervolgen zal moeten oordelen, vernemen jullie vast en zeker doorheen de diverse tussenkomsten vandaag.

SLIDE 4

Ik laat de experts zelf oordelen over een vergelijking tussen de zgn embargoprocedure voorzien in art 44/8 van de WPA, en wat nu na de hervorming van het Sociaal Strafwetboek is voorzien rond het uitstellen van de mededeling van een verhoor of een proces-verbaal vaststelling van een inbreuk.

De sociaal inspecteurs zullen begrijpen dat de nood om een zogenaamd strafrapport op te stellen in plaats van een PV-inbreuk, hierdoor allicht herbekeken kan worden.

Tegelijk stellen sociaal inspecteurs zich allicht vragen over hoe voortaan de termijn van 14 dagen voor overmaking van het afschrift aan de vermoedelijke dader, wordt vastgelegd en of welke implicaties dit heeft op de bijzondere bewijskracht van het PV.

Terwijl politiemedewerkers, mogelijks minder vertrouwd met dit beginsel van de bijzondere bewijskracht, omdat dit in hun context uitsluitend geldt voor een PV vaststelling verkeersovertreding, graag zullen vernemen welke gevolgen dit voor hen heeft wanneer zij een PV vaststelling sociaal misdrijf opstellen.

Hoe een verval van de strafvordering mits betaling van een geldboete interfereert in het verloop van de behandelingsprocedure van een PV door hetzij het openbaar ministerie hetzij de Directie van de Administratieve Geldboeten maakt op zich niets uit voor de opstellers van een PV.

De wijzigingen aan de regels voor de vervolging van inbreuken hebben wel een onrechtstreeks effect op de inspectiediensten ... de Directie AG moet niet langer bij hen alle documenten opvragen.

En ik spreek nu al een poos over de Directie van de administratieve geldboeten – ik zal de Adviseur-generaal van

deze dienst zelf deze dienst laten voorstellen ... staat vanmiddag op het programma.

Maar kort toch even dit : het systeem van de administratieve geldboeten bestaat al sinds 1971 en was toen een eerste stap tot depenalisering van sociale misdrijven.

De administratieve geldboeten besparen de werkgever de nadelen van de verschijning voor een strafgerecht, wat het mogelijk maakt de gevolgen te ontlopen van een vermelding in het strafregister. Het systeem moet ook de correctionele rechtbanken ontlasten.

De trend naar depenalisering werd ook bij deze hervorming verdergezet ... bepaalde inbreuken die voorheen een sanctie van niveau 2 kenden, worden voortaan bestraft met een niveau 1, welke eigenlijk enkel een administratieve geldboete kent.

Ik laat de toelichting over de mogelijke beslissingen welke het openbaar ministerie bij inbreuken van de niveaus 2, 3 en 4 kan nemen over aan een beter geplaatst spreker.

Ik beperk me er nu even toe aan te stippen dat wanneer het openbaar ministerie geen beslissing heeft genomen binnen een termijn van zes maanden te rekenen van de dag van ontvangst van het PV-inbreuk de toepassing van een administratieve

geldboete mogelijk wordt. En daarom vindt u in elke tabel die men opstelt over de bestraffingsmaat voor sociale misdrijven een kolom met penale boeten en een kolom met administratieve geldboeten terug.

Welke impact de hervorming heeft op de strafmaat van de niveaus 1-2-3 en 4 zal u straks vernemen.

En tegelijk zal vernemen dat een rechter ook bijzondere strafsancties kan uitspreken. Hier werd één nieuwe bijzondere strafsanctie aan toegevoegd – een belangrijke in de strijd tegen de sociale fraude die zich voordeed in de context waarbij de overheid, de publieke sector zelf de opdrachtgever is.

Ik kan mij perfect inbeelden, zonder veel moeite te moeten doen, hoe de “mannen van het terrein”, of ze nu tot de inspectie dan wel tot de politie behoren, zullen omgaan met de wijziging van de termijn van de “herhaling”.

SLIDE 5

Onder professionals weten we wel dat "Niveau 4" in het TV - programma van Eric Goens slaat op de Salduz-regels, die overigens, voor zover dit niet duidelijk mocht zijn, ook van toepassing zijn op de verhoren die een sociaal inspecteur wil optekenen.

Terwijl we hier al een tijdje over niveau 4 als sanctieniveau aan het praten zijn.

De hervorming van de strafmaat in niveau 3 mag best wat extra aandacht krijgen. In feite niet alleen aandacht voor de strafmaat in niveau 3 op zich, maar tegelijk ook voor de bestrafbare handelingen waaraan het niveau 3 was gekoppeld of thans werd gekoppeld.

Of zoals het genoemd zal worden: het relatieve belang én het absolute belang van inbreuken niveau 3 nam toe!

Dat hiermee een grotere coherentie van bestraffing van veelal samenhangende misdrijven werd bekomen, wordt duidelijk gemaakt.

SLIDE 6

Niets gezonder dan even een wandelingetje te maken nadat de middaglunch ... helaas omdat dit praktisch niet mogelijk is, zullen we het grotendeels als het ware virtueel moeten doen.

Ik heb haar al met naam genoemd en ik ga dit nog eens doen, omdat haar volharding dit verdient : Murielle Fabrot zal u even meenemen in een historische wandeling rond de etappes van de hervorming.

U zal ongetwijfeld haar zucht van opluchting opmerken wanneer ze "eindelijk geactualiseerd" zal uitspreken.

Slide 7

En die actualisering heeft uiteraard ook een reeks praktische gevolgen, zowel voor de Directie van de Administratieve Geldboeten als administratief-rechtsprekend orgaan, als voor elke opsteller van een PV-inbreuk.

Immers, heeft een wijziging in de strafmaat op zich geen impact voor de opstellers, het wijzigen van de strafmaat zal wel een verschuiven van de aandacht vanwege de opstellers van een PV-inbreuk met zich meebrengen.

Komt daarbij, en misschien zelfs in de eerste plaats, dat een aantal wijzigingen een praktische vertaalslag zullen krijgen in wat de sociaal inspecteurs goed kennen als het " e-PV ".

Het invoeren van de notie "verzwarende factor", om één voorbeeld te noemen, zal mogelijks letterlijk een plaats opeisen in het e-PV.

SLIDE 8

Twee nieuwe begrippen in het Sociaal Strafwetboek krijgen aparte aandacht : een Europese primeur en een Belgische copy-paste.

Wie de strijd voert tegen misbruikpraktijken die de schending van de rechten van werknemers en die tot uitbuiting van die werknemers leidt, doordat hun werkgever de Europese en/of nationale wetgeving negeert, zal vandaag kunnen vernemen wat met de hervorming van het Sociaal Strafwetboek ten gunste van die strijd werd beoogd.

Ik kijk er zelf naar uit om te vernemen, ook doorheen de verschillende interventies in de loop van de dag, of deze betrachting gerealiseerd of realiseerbaar zal genoemd worden.

Voor een groot deel van het publiek vandaag, is de notie "verzwarende factor" niet nieuw ... het staat al in het Strafwetboek.

Voor de sociaal inspecteur wordt dit aanpassen, ervaringen opdoen om tot gewenning te komen.

Ik veroorloof me om even een persoonlijke bedenking mee te geven, zonder al te veel toelichting erbij te verstrekken.

Dat bij artikel 209, het artikel dat de belemmering van het toezicht bestraft, de nood gevoeld werd om daar als verzwarende factor het gebruiken van "fysiek of psychologisch

geweld of bedreiging van een sociaal inspecteur” toe te voegen, mag, hoop ik, vooral gelezen worden als een extra waarschuwing naar diegene die deze feiten zouden willen plegen, en moet, hoop ik, niet gelezen worden als een expliciete vraag naar diegene die over deze feiten moet oordelen om sociaal inspecteurs te ondersteunen.

SLIDE 9

Wie de moeite doet of deed om de Wet van 15 mei 2024 eens door te nemen, zal mogelijks met enige verbazing vaststellen dat in die wet zelf het hervormde Sociaal Strafwetboek nog eens werd aangepast.

Zo werd via hoofdstuk 11 van de Wet meteen nog een reeks nieuwe inbreuken en strafbepalingen in het nieuwe hervormde Sociaal Strafwetboek ingevoerd, waarvan sommige ondertussen zelfs al in voege getreden zijn.

De genese, de ontstaansgeschiedenis van deze methodiek vindt u, als ik daar al een leespubliek zou voor vinden, wel ooit terug in mijn memoires.

Maar het nieuwe Sociaal Strafwetboek blijft mee wijzigen ... nieuwe sociale wetgeving, nieuwe verplichtingen vragen soms nieuwe inbreukbepalingen ... en zo treden nog dit jaar een aantal bepalingen in voege rond het sekswerk onder arbeidsovereenkomst.

SLIDE 10

Zo, ik hoop u een idee gegeven te hebben van wat de eyecatchers ... les éléments marquants ... in het hervormde Sociaal Strafwetboek mogen zijn.

Aan de sprekers hierna om deze verder uit te diepen.

Ik wens u daarbij een boeiende dag toe.